

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita Et Morib. Ignatii Loiolæ, Qvi Societatem Iesv
Fvndavit, Libri III**

Maffei, Giovanni Pietro

Dvaci, 1585

Eiusdem commoratio Complutensis. Cap. XVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44004

adduci potuit, vt ab Ardeali disciplina discederet (quamuis ad superiores artes vulgo idoneus haberetur) quoad insignis quidam Theologiæ doctor, cui sese excutiendum examinandumque tradiderat, facto periculo, ad reliquorum sententiam accessit. Cuius auctoritatem & iudicium ne contemnere videretur, licet ipse sibi haud sane placeret, ad grauiora studia Complutum vna cum sociis abiit.

Eiusdem commoratio Complutensis.

C A P. XVII.

IBi cum ad publicum xenodochium suo more diuertisset; artium, vt appellant, curriculum iniiit non admodum felici successu: quippe qui eadem illa præpropæra festinatione incitatus, nullo pæne seruatæ vel ordine vel discrimine disciplinæ, multa & varia vno eodemque tempore aggressus est; & in logicis terminos, quos appellant, in physicis Albertum, in Theologia, Magistrum sententiarum (qui maxime librum in Hispania terebantur) euoluere, & plures quotidie in scholis audire cœpit interpretes; quæ res in speciem vtilis & compendiaria, vel maximo ei in id ipsum quod properabat, impedimento fuit. Etenim, quod in rebus humanis fere fit, cum auide sequeretur omnia, nihil propemodum assequebatur, & ipsa varietas ac multitudo rerum, tum intelligentiæ tenebras, tum vero memoriæ perturbationem & confusionem afferebat. Ad hæc illud etiam accedebat incommodi, quòd in summa paupertate non solum ex emendicato viuebat ipse cum suis, ve-

tum

rum etiam aliorum inopiam ac difficultates, con-
quisitis vndique eleemosynis, magno labore & cor-
poris & animi subleuabat. Præterea, quod eius cur-
sum vel maxime retardauit in litteris, tanta cupidita-
te ardebat errantes animas ad bonam mentem atque
ad legem Euangelicam reuocâdi, vt se, quamuis alie-
no tum tempore, continere non posset quo minus
& in scholasticorum circulis de vera virtute ac pie-
tate sermones inijceret, & in triuiis pueros plebem-
que fidei Christianæ præceptionibus erudiret; &
omnium ordinum homines passim ad cultum Dei,
studiumque religionis, acri ac vehementi oratione
incitaret. Quibus adhortationibus commoti multi
cum ad sanitatem & officium redirent, & crebris al-
tisque suspiriis veram cordis contritionem ac pæ-
nitentiam testarétur; ab imperitis quibusdam Igna-
tius in suspicionem & crimen veneficij vocari est
cœptus; quasi homines oratione sua cardiacos red-
deret. Præterea cum insignes quædam in populo
repente morum ac vitæ mutationes existerent, &
maior in dies hominum concursus ad Ignatium fie-
ret; breui rem ad sacros Inquisitores Toletum per-
tulit rumor. Gliscebatur eo maxime tēpore apud Ger-
manos Lutheriana pestis, manabatque malum quo-
tidie latius. Quinetiam in Hispania ipsa, insani cona-
tus eorum qui sese Illuminatos ferebant, paulo ante
magistratuum diligentia oppressi fuerant. Quocirca
Quæsitores in omne eiusmodi contagionis pericu-
lum excubantes animo, atque ex hac hominum fre-
quētia & inusitato agendi genere veriti ne quod no-
uum incendium existeret, Complutum celeriter ad-
uolant, in Ignatij doctrinam ac mores diligenter
æque ac dissimulanter inquirunt. cum nihil neque
in dictis

in dictis

in dictis neque in factis à recta fide alienum inuenirent, Ignatium ne appellant quidem; tota re delegata Vicario Archiepiscopi, Ioanni Figheroæ, qui deinde Regio consilio præfuit, Toletum ipsi ad sua tribunalia reuertuntur. Neque ita multo post Vicarius ipse, magis vsurpandi iuris causa, quàm quòd rem vlla animaduersione dignam putaret, ad Ignatij diuersorium adit quiete, & pauca quædam ab eo percunctatus, ad extremum exponit, inquisitum in ipsius & sociorum vitam esse acriter, neque inuentum quidpiam vitiosum; proinde more suo animarum saluti operam darent, cum eo tamen, vt non vno eodemque omnes habitu incederent; ne tali tempore nouam aliquam sectam inducere viderentur. Natiui coloris lanea veste cuncti utebantur. iussit ille Ignatium & Artiagam nigro, Callistum & Cazerem rufo colore distingui, adolescentem Gallum nihil mutare. nec recusauit Ignatius, vt erat magistratibus apprime obediens. Interiecto deinde quatuor fere mensium spatio, cum nihil de instituta docendi ratione remitterent, nec persuadere sibi Vicarius posset, homines idiotas, in iis tractandis quæ ad Christianæ fidei dogmata pertinent, nusquam labi; rursus in eos clam institit quærere. sed cum nihilominus sana cuncta reperisset, rem totam sine vllò iudicij tumultu suppressit. Nec tamen ita multo post Vicarius idem tertiã in Ignatium quæstionem exercuit, quorundam calumniis ac suspicione compulsus. Confluebat ad nouum doctorem audiendum, vt diximus, populi turba promiscua. in iis feminæ duæ honesto loco natæ, grandis natu mater, & filia forma eleganti. hæ publicis Ignatij adhortationibus incitatæ, vt est sexus ad pietatem propensus, adco
exarsere,

exarsere, vt cuncta Hispaniæ valetudinaria peragra-
re, & in Christi Domini gratiam toto vitæ suæ tem-
pore pauperibus ministrare decreuerint. Hoc animi
propositum Ignatio cum aperuissent; dissuasit ille
magnopere cum alias ob causas, tum ne cuius oculos
animumque sollicitaret aspectus adolescentulæ; non
deesse Compluti pauperes, quos officij causa, si vel-
lent, inuiserent; posse etiam operam dare sacro Eu-
charistiæ ferculo prosequendo, & alia id genus obire
permulta, vtriusque sexus, alterius etiam ætati magis
congruentia. Quibus rationibus, & simul auctorida-
te viri deterritæ, cogitatam quidem illæ deposuere
prouinciam; verumtamen eadem agitata spiritus vi,
temperare sibi postea nequiuerunt, quominus in-
consulto atque inscio prorsus Ignatio, pedibus, ac
mendicantium specie aliud genus peregrinationis
longæ difficilisque susciperent. Giennium in Bætica
est vrbs, quam nonnulli Mentefam Oretanorum falso
putarunt, sacro Sudario in primis visenda, in quo
crucem sibimet baiulantis expressa Christi Domini
adoratur effigies. Ad id Sudarium venerandum, pe-
dibus, vt dictum est, paucis admodum consciis pro-
fectæ, duodecim ferme dierum itinere, cum in vrbe
non apparerent, admiratio primum affinium ac vici-
norum orta: deinde vbi à familiaribus cognitum est
peregrinantium habitu petiisse Giennium, varie pro
suo quisque sensu rem interpretari. nonnulli pro-
bare factum, plerique reprehendere, quòd eo loco
femina sine comitibus, nullo apparatu se in iter pe-
riculosum dedissent. Doctor vero Cirolius, cuius in-
tutela erant mulieres, auctorem eius consilij suspi-
catus Ignatium, vehementer excanduit, facinus in-
dignum exclamans, hominem externum & igno-
tum,

tum, in aliena patria suis concionibus cuncta miscere, & ipsas matresfamilias à cura domesticarum rerū auocare, nobiles vero puellas in pudicitiae discrimen adducere. Atque his querimoniis Vicarium perpulit, vt Ignatium in carcerem, misso repente viatore, conijceret. Erat aestiuum anni tempus, & satis laxa custodia. itaque ad eum totis iam illis finibus celebrem, vel spectandi, vel audiendi causa plurimi ventitabant. quibus ille securitate mirabili rum Christianae doctrinae rudimenta, tum etiam, vbi res exigeret, spiritualium exercitationum praecepta more suo tradebat. Georgius quidem Nauerus, insignis ea tempestate doctor, & magna apud Carolum Caesarem gratia, cum ad eum visendum accessisset; animi magnitudinem, & dicendi vim admiratus, vt primum ad suos domum reuertit, Hodierna die vidi Paulum (inquit) in vinculis. Iamque septimumdecimum diem ibi transegerat non solum innoxius, verum etiam prorsus ignarus cuius criminis nomine accerseretur; cum eius interrogandi gratia (multa quippe ad eum ab iniquis delata fuerant) Vicarius ipse cum scriba publico in carcerem venit. Ac primum (vt fit) variis quaestionibus versare in omnes partes Ignatij animum: deinde, quoniam regis prohibiti edictis, tamen Hispania fere tota, ementito corporis habitu cultuque Iudaei multi versantur, maleficum genus hominum, & valde Christianis inimicum; sciscitatur ex eo Vicarius, obseruet ne Sabbata. cui ille, Vtique, in honorem beatæ Mariæ virginis (inquit.) nam ceteroquin & Iudaicos ritus ignoro, & vero Iudaeum patria mea fert nullum. Postremo, nostin, ait, mulieres quasdam duas, matrem & filiam? Cum Ignatius annuisset, Numquid auctor illis fuisti (adiungit)

iungit) peregrinandi Giennium? Nihil vero minus, ait Ignatius: quinimmo credas mihi iurato velim, eiusmodi concursationes & itinera in vniuersum vtrique dissuasisse me; & si profectæ sunt, me ignaro, atque adeo inuito profectas. Tum hilari vultu Vicarius, humeros Ignatij leniter apprehendens, Atqui ob id ipsum, inquit, in custodiam te scito fuisse coniectum. His ita peractis, ac tota serie quæstionis perscribam in commentarios relata, Vicarius abiit. Interea peregrinatione confecta, secundo & quadragésimo denique die mulieres reuertuntur. è quibus Ignatij innocentia clare perspecta, venit in carcerem scriba, & Vicarij sententiam Ignatio recitat: qua primum iubebatur ipse cum sociis ceterorum scholasticorum habitu incedere; deinde quadriennij præfiniebatur spatium sacræ Theologiæ cognoscendæ, ante quod exactum spatium, de fidei Christianæ mysteriis ad populum verba ne facerent. Quibus auditis, quod ad habitum pertinet, nihil sane recusabat Ignatius, dummodo in id ipsum egenti sibi necessaria præberentur: illam vero temporis finitionem ægre admodum tulit, quòd ea re sibi viam ad procurandam animorum salutem obstrui cerneret. Itaque sine vlla dubitatione Salmaticam ad sua prosequenda studia migrare constituit, cum septimum non amplius mensem Compluti moratus, inter eas ipsas difficultates & occupationes, non nihil tamen è logicis, physicisque, & ex ipsis Theologiæ fontibus degustasset. Sed interim, ad gloriam Dei, ne quid in doctrina moribusque suis resideret infamiæ, Toleranum Archiepiscopum (cuius in diœcesi Complutum est) sibi ex itinere adeundum, totamque ei rem gestam, & omnem consiliorum suorum rationem explicandam

dam existimauit. Is erat Alfonso Fonseca, morabaturque eo tempore Pintia. à quo benigne acceptus, animatusque ad cœpta strenue promouenda, nec non instructus viatico, Salmanticam venit, quo comites iam ante præcesserant. quorum ille diuersorium ignorans, primum omnium sacram ædem ingreditur, vbi orantem conspicata pia quædam mulier, instinctu videlicet numinis, vltro ad eum accessit, & sciscitata nomen, ad socios iam sibi notos læta perduxit. Verum Ignatio ne Salmantica quidē quieto esse diutius licuit. Cum enim quod supererat à studiis otij, in cohortandis ad virtutem ac pietatem & priuatim & publice non modo plebeiis, verum etiam principibus viris infunderet; neque vero, adiuuante Domino, frustra operam collocaret; omnium in se oculos repente conuertit, urbemque totam celeriter eius nominis fama persuasit. Erat omnino inusitata res, & ipsa nouitate valde mirabilis; laicos homines, & externa re nulla differentes à ceteris (etenim eos Figheroa suo sumptu Compluti scholasticorum vestimentis ornauerat) Apostolico ac pastoralis propemodū munere fungi palam, & sacerdotes ipsos ad partes suas rite obeundas accendere. Et cum eiusmodi vitæ genus valde probarent, suspicerentque permulti; tum vero non deerāt qui totam rem secus interpretarentur, ac diligentius cautiusque examinandā putarent. In iis Dominicani fratres è diui Stephani præclaro cœnobio, quamquam eorū pro potestate non erat eiusmodi quæstio, tamen, quo erāt caritatis ardore, sat suum rati, quod communē ad rem totius Ecclesiæ pertineret; Ignatiū noscere, spiritūque ipsius, & doctrinæ genus, & vitæ institutum expendere omnino constituunt. Interim ignarus huiusce consilij

filij Ignatius confessorium ex ipso cœnobio sibi de-
 legerat. Is igitur confessorius aduenam iussu Vicarij
 (nam Prior, seu cœnobiarcha tum aberat) in proxi-
 mum Dominicum diem ad prandium inuitat; nec
 renuenti, Fac (inquit) paratus accedas: quærenda ex
 te non pauca. Ac nihilominus, vbi dies aduenit, sine
 cunctatione promissa fecit Ignatius. Exceptus est cū
 vno è comitibus Callisto, comiter. Sublatis deinde
 mensis, vtrumque Vicarius cum eodem confessorio,
 & alio è fratribus in facellum quoddam seducit. cō-
 fident omnes. Tum blando vultu Vicarius Ignatiū
 intuens, gaudere se admodum inquit, ac valde pro-
 bare, quòd ille cum socijs Apostolicum in morem
 peregrinando populos doceat, atq. ad cultum Dei,
 ac studium pietatis impellat. verumtamen auere se
 nosse quibus maxime litteris operam dederint. Cū
 id quod erat, Ignatius, minime doctos fateretur esse:
 Quid igitur, inquit, doctrinæ ac rerum expertes, cō-
 ciones de rebus diuinis habetis? Nos vero nequa-
 quam concionamur, ait Ignatius; verum de virtutis
 pulchritudine, de vitij fœditate, cū occasio sese dat,
 familiariter & ex æquo loco differimus, atque ho-
 mines ad odium peccatorum, amoremque probita-
 tis hortamur. Ad ea Vicarius: Sed vtrique de virtuti-
 bus virijsque sine liberalium artium cognitione di-
 sputari non potest, vel à magistris & libris accepta,
 vel infusa diuinitus: vos vero neque litteris, neque
 doctoribus operam dedistis, vt ipsi fatemini: restat
 igitur vt à Spiritu sancto vobis hæc tradita sint. at-
 qui hoc ipsum est de Spiritu sancto, quod maxime
 quærimus. Tum Ignatius vt peti se vidit repentino
 dilemmate, cum aliquantulum substitisset, De his,
 inquit, hæctenus. Cum nihilominus instaret ille, ac

E

Spiritus

Spiritus sancti verbo hominem vrgeret; oppressus Ignatius tam perseueranti interrogatione, in eodem tamen gradu constantiæ perstitit, seq. nihil præterea responsurum affirmavit, nisi quibus legitime interrogandi ius esset. Quo loco Vicarius: Ita ne vero inquit. Cum nouæ impostorum sectæ quotidie pululent, & in errorem ac fraudem ita multos inducât; vos in reddenda vestræ doctrinæ ratione tergiuersamini? Atqui efficiam vt omnino reddatis. Triduū deinde intra sacros cœnobij fines detinentur, atque humanissime tractantur à Fratribus. Eo spatio exacto, ecce tibi à Baccalauero Fria, Vicario Salmanticensis Episcopi, notarius ambos perducit in carcerem, includitq. separato à reliqua reorum turba cœclau, mirum in modum squalido, ac peruetusto, odorisq. teterrimi; cuius tectum mediū stipes ligneus fulciebat, ac stipiti ferrea catena erat affixa do drantium longitudine circiter nouem, bifida ad extremū serie. huic ergo catenæ altero vtrumq. pede adstringunt, sic, vt nusquam alter sine altero progredi, aut loco pæne mouere se posset. Igitur tota ea nocte per summum corporis incommodum nulla capta quiete, in hymnis & canticis perstitere. postridie, vt per urbem vulgata res est, continuo boni viri complures cum stragulis, culcitrisque, & ciborum apparatu adfuerunt, quorū benignitate recreatus Ignatius, ac paulo clementius haberi deinde in ea custodia cœptus est. Ita que, vt ante Cōpluti, sic eo tēpore concursus ingens hominū ad eum fieri, ad quos ille admirabili tranquillitate, de contēptu rerum humanarū, de futuro extremo iudicio, deque sempiternis præmijs atque supplicijs differebat. In ijs Francisco Mendozæ (qui postea S. R. E. Cardinalis & Episcopus Bur-

pus Bur-

pus Burgensis est mortuus) miseranti casum ipsius, & amice ex eo quærenti, grauiterne ferret custodiã & vincula: Tantum ne malum tibi videtur esse carcer? inquit Ignatius. atqui, scito, vrbe Salmantica tota non ita multas esse compedes, manicasve, quin ego plures Christi Domini causa vehemèter exopte. Interea Baccalaureus Frias ad carcerẽ accedit, Ignatium & Callistum diuersos interrogat, ac varijs perçotationibus, quales haberi à iudicibus solèt, vtriusque sensus & animum diligenter explorat. Cum illi congruentia responderent, nec modo sibi, sed etiam inter se mire constarent, denique librum Exercitiorum, de quo inaudierat, poscit: nec recusat Ignatius; quin etiam sibi præterea esse tres in eadem vrbe socios aperit, editq. diuersorij nomen ac notas, quibus inueniri sine errore possint. neq. vero superse- dit ille missis licetoribus eos in carcerem tradere inferiorem; ne quod ijs colloquium cum Ignatio, neu qua cõmunicatio consiliorum esset. Post hæc, ablatum Exercitiorum librũ & ipsemet accurate perle- git, & examinandum præterea tradidit tribus Theo- logiæ doctoribus: qui dum singula diligenter expé- dunt, accidit interea res ad innocentiam Ignatij & sociorum declarandam non leuis momenti. Cum enim ceteri, qui in vinculis tenebãtur, per negligentiã custodũ effracto carcere omnes repente dila- ppi essent; Ignatius comitesq. soli in summa fugiẽdi licetia postridie ibidem inuẽti sunt, & cunctis admĩ- rãtib; approbãtib;que, cõfestim in amplã domũ & commodam inde magistratuũ iussu traducti. Ci- tatus præterea Ignatius ad Baccalaureũ & reliquos libri sui recognitores, cũ & de Exercitiorum ratio- ne, & de præcipuis fidei Christianæ mysterijs multa

ex eo quærentur, paucis ac demisse præfatus, neque se vacasse admodum litteris; & quæcumque sentiret, diceretve, Ecclesiastico iudicio & censuræ cuncta submittere; ad singulas quæstiones de sanctissima Trinitate, de incarnatione Domini, de sacramento Eucharistiæ, aliasque complures ita respondit, ut iudices ipsi pæne obstupescerent. Præterea è iure canonico proponitur ei difficilis quidam nodus, quem ipse, cum item responsa Doctorum se ignorare dixisset, illico soluit egregie. Postremo iussus primum Decalogi præceptum, uti consueverat ad populum, sic ibidem repente explicare; in eam sententiam usque adeo varie & copiose dixit, ut omnem illis præterea interrogandi cupiditatem exemerit. His rebus ita peractis, cum dies vinculorum esset secundus iam & vigesimus, una cum socijs euocatur ad iudicium sententiam audiendam. cuius erat summa, innoxios eos, & ab omni hæretica labe intactos videri, ac proinde posse arbitrato suo in adiuuandos homines ac plebem erudiendam incumbere; tantum ne intra quadriennium in Theologiæ studio exactum, quæ cogitatio letali, quæ veniali crimine teneretur (qui locus in toto pæne iure Pontificio ac Theologia difficillimus est) auderent ipsi per se definire, atque statuere: id autem propterea quod in Exercitiorum libro signa quædam tradita viderant iudices ad peccata capitalia à venialibus dignoscenda: quæ tamen quod nihil continerent à recta fide alienum, nominatim improbare non audebant. Recitata sententia, cum honorifice tractatum ab se Ignatium putarent iudices; ille vero suis rebus è conscientia apprime confidens, vehementer indoluit, ab ijs quos veræ & Catholicæ fidei tutores ac præfides agnoscebat, nullo in

lo in suis neq. dictis, neq. scriptis deprehenso vitio, tamen in re tanta tamq. necessaria sibi silentium imponi; atque iter ad excolendos ac pro viribus adiuuandos homines impediri. Quæ ipsa res inclinatum iam ante animum eius impulit, vti satius iudicaret ex hisce difficultatibus quas in Hispania obijci sibi subinde videbat, ad scholas Parisienses in Galliam vltro sese transferre: vbi tum ob suam nouitatem, & eius linguæ inscitiam sibi minus interim negotij putabat fore, tum propter illius academiæ celebritatem atq. frequentiam, non defuturos deinde quos ad suum institutum, atque ad Apostolica vestigia sectanda perliceret.

Lutetiam proficiscitur. CAP. XVIII.

ET quoniam ad iter adeo longinquum & anceps, non idem erat socijs animus; atq. etiam, vt maxime incolumes eo peruenissent, incertum erat, apud ignotas nationes quam copiam in studijs litterarum degendi essent habituri; communicato cū ijs consilio statuit Ignatius antecedere solus ipse Lutetiam: & si quidem res facultatem habitura videretur, vt eos ibidē alere posset, ipsos euocare per litteras; sin minus, tota de re facere certiores; vt quāquam diuersis locis, eadē tamen coniunctione animorum, emenso interim philosophiæ ac Theologiæ curriculo, intermissam ad tempus consuetudinem Deo volente deinde repeterent. Rebus igitur ita compositis, quamquam è præcipua Salmanticensi nobilitate multis ægre ferentibus, ac maiorem in modum renitentibus, vigesimo circiter die quàm è custodia exierat, in viam se

E iij

dedis